

Motion till riksdagen 2013/14:N414

av Börje Vestlund m.fl. (S)

Jobb och framtidstro i Stockholmsregionen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en urban tillväxtpolitik.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om inriktningen på jobbfrämjande insatser för en växande Stockholmsregion.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av breda satsningar på utbildning för en växande Stockholmsregion.¹
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om inriktningen på bostadspolitiken för en växande Stockholmsregion.²
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av investeringar i Stockholmsregionens kommunikationer och infrastruktur.³
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ökad tillgänglighet och kapacitet i välfärden i en växande Stockholmsregion.¹
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en politik som stärker den sociala sammanhållningen i Stockholmsregionen.⁴

¹ Yrkandena 3 och 6 hänvisade till UbU.

² Yrkande 4 hänvisat till CU.

³ Yrkande 5 hänvisat till TU.

Fel! Okänt namn på

⁴ Yrkande 7 hänvisat till AU.

Stockholmsregionen behöver en urban tillväxtpolitik

Stockholmsregionen är navet i bygget av ett modernt och konkurrenskraftigt Sverige. Med en ökad inflyttning, en stark arbetsmarknad och höga söktryck till utbildningsplatser finns det enorma framtidsmöjligheter för regionen.

Befolkningsutvecklingen i regionen talar sitt tydliga språk. En rapport från Stockholms Handelskammare våren 2013 visar att Stockholms län står för 70 procent av Sveriges totala befolkningsökning i yrkesaktiva åldrar. Inkluderas Uppsala län är motsvarande andel 75 procent. Huvudstadsregionen är landets största arbetsmarknad och här finns 27 procent av rikets yrkesaktiva. Om utvecklingen fortsätter kommer Stockholm att vara den snabbast växande storstadsregionen i Västeuropa fram till 2030. Stockholm väntas växa dubbelt så snabbt jämfört med Köpenhamn och Zürich och nästan sex gånger snabbare än Paris.

Det finns dock flera faktorer som hämmar Stockholmsregionens fortsatta utveckling som kunskaps- och arbetsmarknadsregion. I dag ser vi hur bostadsbristen ökar och hur kollektivtrafiken blir allt mer överbelastad. Den växande befolkningen skapar också ett efterfrågetryck på skola, barnomsorg, sjukvård och äldreomsorg som måste hanteras. Även den sociala sammanhållningen är en viktig framtidsfråga. I dag växer de sociala klyftorna i Stockholmsregionen, vilket är ett allvarligt hot mot regionens utveckling.

Vi menar att de utmaningar som Stockholmsregionen står inför måste tas på största allvar. Stockholmsregionen har enorma möjligheter, men om den ska kunna stärka sin attraktionskraft som kunskaps- och arbetsmarknadsregion krävs politiska beslut och investeringar.

Vår övertygelse är att Stockholmsregionen behöver en framtidsinriktad urban tillväxtpolitik som gör det möjligt för företag och människor att utvecklas i regionen. Det förutsätter ett aktivt politiskt ledarskap och ett gemensamt ansvarstagande från stat, kommuner och landsting.

Vad som ovan anförs om behovet av en urban tillväxtpolitik bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fler jobb är grunden för allt

Stockholmsregionens arbetsmarknad har länge tillhört de starkaste i landet, men den positionen bör långt ifrån tas för given. Enligt länsstyrelsens siffror har Stockholmskonjunkturen under 2013 varit svagare än normalt. Arbetslösheten i Stockholms län har ökat med nästan 10 000 personer.

I den hårda globala konkurrensen kan och ska Stockholmsregionen aldrig hävda sig med låga löner, lägre kompetens eller gårdagens teknik. I stället bör fokus riktas mot hur regionen kan fortsätta att ligga i framkant med nya affärsidéer, ökad produktivitet, höjd kompetens och goda arbetsvillkor.

En viktig del i en aktiv jobbpolitik är att identifiera och stimulera framtidsbranscher. I dag skapas de flesta av jobben i den privata tjänstesektorn. I

Fel! Okänt namn på

Stockholmsregionen uppgår den privata sektorns andel av bruttoregionalprodukten (BRP) till cirka 60 procent, vilket är betydligt högre än jämfört med övriga län i Sverige.

Här finns ett viktigt politiskt vägval att göra framöver. Medan den borgerliga regeringens näringspolitik inskränker sig till dyra och ineffektiva subventioner av en lågproduktiv tjänstesektor, vill vi se investeringar som ökar förädlingsvärdet inom de växande tjänstebranscherna.

En prioriterad del handlar om att skapa plattformar för samverkan mellan akademi och näringsliv. Stora städer är viktiga kunskapscentrum, vilket måste tillvaratas. Genom att skapa kontaktytor mellan olika sfärer kan politiken bidra till en snabbare ackumulation av humankapital. Ju enklare och snabbare kunskapsutbyte kan ske, desto bättre förutsättningar för innovation, nytänkande och fler kunskapsintensiva tjänster.

Det är tydligt att Stockholmsregionen genomgår en strukturomvandling som alltmer löser upp traditionella gränser mellan tjänste- och varuproduktion. Stockholmsregionens tjänstesektor, finanssektor och inte minst it-sektor lever numera ofta i symbios med tillverkningsindustrin och andra företag runt om i landet. Denna strukturomvandling bör bejakas och mötas med en smart och framtidsinriktad politik.

Ett område som särskilt bör lyftas fram är möjligheterna att skapa fler jobb inom sjukvårds- och läkemedelsområdet och det som brukar kallas livsvetenskaperna eller Life Science. Hälsa blir allt viktigare och allt fler efterfrågar vård, produkter och tjänster för ett friskare liv, både i Sverige och globalt. I det ligger stora möjligheter för Stockholmsregionen, vilken har stolta traditioner när det gäller forskning och utveckling av sjukvård, läkemedel och medicinteknik.

Det är även angeläget att främja tillväxten av sociala företag och socialt entreprenörskap. De sociala entreprenörerna måste ges bättre villkor att utveckla sina företag och erkännas som ett önskvärt inslag i marknadsekonomi.

En viktig förutsättning för fler jobb och ökad tillväxt är också ordning och reda på arbetsmarknaden. Utnyttjande av illegal arbetskraft, oseriösa entreprenörer, tveksamt användande av F-skattsedlar och skattefiffel drabbar i hög grad de anställda, men har också stor betydelse för företagets konkurrensmöjligheter. Enligt en rapport från LO-distriktet i Stockholms län i maj 2013 saknar över hälften av Stockholms län kommuner rutiner för inköp och upphandling, vilket bidrar till oseriös företagsamhet. Om Stockholmsregionens arbetsmarknad ska kunna utvecklas till det bättre behövs en politik för bättre upphandlingar. Vi anser att det måste bli ordning och reda på regionens arbetsplatser.

Offentlig upphandling kan också användas som ett politiskt instrument för att stimulera innovationer. Genom så kallad innovationsupphandling skulle man kunna upphandla okända lösningar på ett problem eller ett behov, för vilka det ännu inte har etablerats någon marknad. För Stockholmsregionens del vore det önskvärt med förkommersiella upphandlingar för områden som smarta elnät, transporter, infrastruktur och hållbara städer. Sådana upphand-

lingar skulle inte bara kunna generera nya produkter och ekologiskt hållbara systemlösningar för Stockholmsregionen, utan också fler arbetstillfällen.

Ungdomsarbetslösheten berör oss alla. I dag löper unga som blir arbetslösa efter gymnasiet en betydligt större risk att fastna i arbetslöshet än andra. Det är oacceptabelt. Ett sommarjobb ger en fot in på arbetsmarknaden och är en viktig insats för att bekämpa ungdomsarbetslösheten. Genom sommarjobb får ungdomar lära sig vilka krav som ställs på en arbetsplats, de får praktisk arbetslivserfarenhet och referenser för sitt framtida jobbsökande. En granskning som Dagens Nyheter nyligen gjorde visar att tillgången på kommunala sommarjobb varierar kraftigt i Stockholmsregionen. Medan S-styrda kommuner som Södertälje, Sundbyberg och Nynäshamn erbjuder flest sommarjobb, står unga i M-styrda Vaxholm och Sollentuna utan stöd från kommunen. Vi anser att fler unga ska få en chans till ett första steg in på arbetsmarknaden och att kommuner som satsar på sommarjobb bör få statlig stimulans.

Vad som ovan anförs om inriktningen på jobbfrämjande insatser för en växande Stockholmsregion bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utbildning är nyckeln till framtidens jobb

Utbildning rustar människor för framtidens jobb och ger oss möjlighet att forma våra liv. En av Stockholmsregionens främsta tillgångar är att befolkningen i regionen har landets högsta utbildningsnivå. Trots det kvarstår stora utmaningar på utbildningsområdet i Stockholmsregionen.

I ett globalt perspektiv är det tydligt att storstadsregioner i allt större utsträckning blir nationella motorer för tillväxt och utveckling. Samtidigt blir den sociala polariseringen, alltså klyftan mellan människors livsvillkor, allt större i storstäderna. Den tydligaste markören för polariseringen är utbildningsnivå.

För dem som besitter efterfrågade kunskaper och kompetenser finns det goda möjligheter till ökade löner och karriärmöjligheter i storstaden. För dem med lägre utbildningsnivå är livschanserna betydligt mer begränsade. Inom sektorer för enkla servicetjänster, vilka har störst utbredning i de största städerna, är lönerna låga och anställningsvillkoren osäkra. Många lågutbildade står helt utanför arbetsmarknaden.

Stockholmsregionens arbetsmarknad är i hög grad segregerad efter utbildningsnivå, vilket har blivit särskilt tydligt under senare års ekonomiska kriser. Arbetslösheten för personer som saknar gymnasieutbildning ökade kraftigt i Stockholmsregionen 2009. När arbetsmarknaden sedan återhämtade sig i början av 2010 hade denna grupp svårt att komma tillbaka. Antalet arbetslösa med lång tid i arbetslöshet har ökat konstant sedan våren 2008.

En grupp med förhållandevis svag ställning på Stockholmsregionens arbetsmarknad är unga människor. En studie av Länsstyrelsen i Stockholms län visar att antalet unga i åldrarna 16–25 år som varken arbetar eller studerar har ökat i Stockholmsregionen de senaste åren. Stockholmsregionen har en högre andel avhoppare i gymnasieskolan som har svårare att etablera sig på arbets-

Fel! Okänt namn på

marknaden än i övriga landet. Det är också en högre andel unga som saknar känd aktivitet i Stockholms län än i riket som helhet.

Nya siffror från länsstyrelsen 2013 visar att drygt var tionde elev i Stockholms län går ut grundskolan utan att vara behörig till gymnasiet. Fem år senare har bara var fjärde av dessa ungdomar lyckats ta gymnasieexamen.

Även utrikes födda har en klart lägre sysselsättningsgrad än genomsnittet i Stockholmsregionen, vilket har sin främsta förklaring i utbildningsnivån. En stor förbättringspotential finns särskilt bland utrikes födda kvinnor.

Samtidigt som många lågutbildade saknar arbete karakteriseras svensk arbetsmarknad i dag av att många företag inte kan rekrytera den kompetens som de behöver. Den regionala yrkesbarometern för Stockholms län pekar på flera yrkesgrupper där företagens efterfrågan är större än tillgången. Störst är bristen på byggpersone, men även inom industrin, offentlig verksamhet och privata tjänstenärings finns ett ansevärt behov av personal med rätt kompetens.

När företag inte kan rekrytera den kompetens de behöver kan vi inte stå och se på. En grundförutsättning för Stockholmsregionens tillväxt är att nya och etablerade företag hittar rätt kompetens för att kunna växa och utvecklas. En god kompetensförsörjning bygger på effektiva matchningsprocesser, tillvaratagande av alla kompetenser på arbetsmarknaden och breda investeringar i utbildning.

De flesta yrken där det är brist på arbetskraft kräver lång utbildning och de utbildningarna ryms inte inom nuvarande arbetsmarknadspolitik. Vi accepterar inte regeringens neddragningar inom vuxenutbildningen och yrkeshögskolan utan vill investera i fler studieplatser inom såväl den kommunala vuxenutbildningen, folkhögskolan som yrkeshögskolan.

Det behövs också satsningar på den högre utbildningen. En beställning från riksdagens utredningstjänst 2013 visar att antalet platser på Kungliga Tekniska högskolan har blivit 1 460 färre sedan 2011. Det är inte hållbart. När regeringen skär ner på högskolor och universitet vill vi satsa. Enligt Stockholms läns landstings beräkningar kommer det år 2030 att saknas 70 000 högutbildade i Stockholmsregionen. Att möta den förutspådda bristen är angeläget, inte bara för regionen utan hela landets framtida tillväxt och välstånd. Flera indikatorer pekar på att Stockholmsregionens högskole resurser i dag är underdimensionerade. En jämförelse mellan landets tre storstadsregioner visar att antalet högre utbildningsplatser i förhållande till befolkningen är betydligt fler i både Skåne och Västra Götalandsregionen än i Stockholms län. Vi anser att Stockholmsregionen bör få ett tillskott av högskoleplatser så att den relativa tillgången till platser är minst lika stor som i konkurrerande regioner.

Även kvaliteten på flera högskoleutbildningar måste förbättras. En granskning gjord av Högskoleverket anmärker på att flera utbildningar i Stockholmsregionen har bristande kvalitet, däribland högre kurser i nationalekonomi, statsvetenskap och data- och systemvetenskap.

Vad som ovan anförts om behovet av breda satsningar på utbildning för en växande Stockholmsregion bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Allvarlig bostadsbrist hotar jobbtillväxten

En central förutsättning för att Stockholmsregionen ska kunna stärka sin attraktionskraft som kunskaps- och arbetsmarknadsregion är att det finns bostäder. Det måste finnas en fungerande koppling mellan arbetsmarknaden och bostadsmarknaden.

I dag har Stockholms bostadsmarknad stora problem. Den är trögrörlig och det finns en stor och allvarlig bostadsbrist som utgör ett problem för regionens utveckling och tillväxt. Det beror framför allt på att Stockholmsregionens befolkning växer rekordsnabbt samtidigt som bostadsbyggandet släpar efter kraftigt.

Länsstyrelsen i Stockholms län pekar på att efterfrågan på bostäder från de redan boende och från en årlig befolkningsökning på 40 000 personer kräver ett tillskott på 15 000 till 20 000 nya bostäder om året. Det innebär en fördubbling av bostadsbyggandet jämfört med de senaste åren. År 2011 påbörjades endast 8 000 bostäder i länet och prognosen för år 2012 ligger på samma låga nivå. I stort sett alla kommuner i länet uppger att det är brist på bostäder och störst är bristen på hyresrätter.

Bostadsbristen tycks ha en mer hämmande effekt på tillväxten än vi tidigare känt till. HSB och Riksbyggen har låtit konsultföretaget WSP beräkna de regionalekonomiska effekterna av ett fortsatt lågt bostadsbyggande och utvecklingen av befolkningstätheten. Resultatet är alarmerande. Bara i Stockholm kan bristen på bostäder leda till ett produktionsbortfall på 660 miljarder kronor över 20 år.

Samtidigt visar en rapport från Stockholms Handelskammare 2013 att Stockholms byggbransch utvecklas mycket negativt och befinner sig på den lägsta noteringen sedan 2003 – ett paradoxalt tillstånd mot bakgrund av den kraftiga befolkningstillväxten i regionen.

Den allt hårdare konkurrensen om bostäderna påverkar särskilt unga och studenter. Detta är allvarligt eftersom Stockholms län har en ung befolkning jämfört med landet i övrigt. Av landets större högskoleorter har Stockholm det lägsta antalet studentbostäder i relation till antalet utbildningsplatser, 16 procent. Den bristande bostadspolitiken sätter hinder för människor att flytta för att påbörja en utbildning eller pröva ett nytt arbete. Problemen kommer att växa i samma takt som människor flyttar till Stockholmsregionen. Flaskhalsar uppstår och tillväxten bli lägre än vad den annars skulle vara.

Även bostadssegregationen mellan nyanlända och övrig befolkning hämmar tillväxten i regionen. När människor utan erfarenhet av den svenska bostadsmarknaden, och med litet inflytande över sitt eget boende, begränsas till vissa utsatta områden skapas negativa utvecklingstrender. Alla kommuner bör ta ansvar för att alla människor ska få likartade förutsättningar på bostadsmarknaden i Stockholmsregionen.

Vidare fördjupas bostadsproblematiken av den omfattande utförsäljningen av allmännyttiga bostäder i flera av Stockholms läns kommuner. En väl fungerande bostadsmarknad kännetecknas av rörlighet och tillgänglighet – människor ska enkelt kunna komma in på bostadsmarknaden och utvecklas i sitt boende när livet förändras. I dag riskerar Stockholmsregionen att bli en region

Fel! Okänt namn på

främst för den som har råd att köpa sin egen bostad och boendesegregationen tilltar.

Att ha någonstans att bo är också en grundläggande välfärdsfråga. Hemlöshet är ett yttersta uttryck för social utsatthet och tyvärr ett problem som växer i Stockholmsregionen. Vi vill förbättra missbrukarvården, stärka psykiatri och gemensamt mellan stat och kommuner formulera ett tydligt uppdrag: Ingen människa ska behöva vara hemlös. Det kan inte ske utan att fler bostäder med socialt stöd byggs i Stockholms läns kommuner.

Vi socialdemokrater kräver att takten på bostadsbyggandet ökar och att alla människor ska ha möjlighet att leva i bra bostäder till rimliga kostnader.

Vad som ovan anförs om inriktningen på bostadspolitiken för en växande Stockholmsregion bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Bättre kommunikationer för fler i jobb

En central förutsättning för att Stockholmsregionen ska kunna behålla sin attraktionskraft som kunskaps- och arbetsmarknadsregion är att det finns fungerande kommunikationer och infrastruktur. När kommunikationerna är snabba och pålitliga vågar fler människor söka jobb i andra delar av länet och företag kan rekrytera personal från ett större upptagningsområde.

I en utgåva av länsstyrelsens analysserie Nutid & Framtid från maj 2013 kartläggs pendlingsströmmarna i Stockholms län. Kartläggningen visar på stora pendlingsströmmar: En stor andel av de förvärvsarbetande i Uppsala och Södermanlands län har sina arbetsplatser i Stockholmsregionen samtidigt som det sker en betydande arbetspendling ut från Stockholms län. Den inomregionala arbetspendlingen är ännu större. Nästan hälften av de förvärvsarbetande i länet har sin bostad i en kommun och arbetar i en annan. En viktig slutsats är att infrastrukturen måste förbättras för att underlätta pendlingsströmmarna i regionen.

I dag ägnar tyvärr stockholmarna mer tid åt pendling än de har semester. En rapport från Stockholms Handelskammare visar att i snitt 6,4 arbetsveckor om året går åt till arbetspendling i Stockholms län.

En förklaring till den långa restiden i Stockholmsregionen är kollektivtrafikens låga medelhastighet. En bilresa i rusningstid går betydligt fortare än en genomsnittlig kollektivresa. Kollektivresornas hastighet i Stockholm ligger på 20 kilometer i timmen, medan bilen rullar fram i 36 kilometer i timmen. Under senare år har kollektivtrafiken förlorat andelar till bilismen i regionen.

Detta förhållande är inte ekologiskt hållbart. En modern tillväxtorienterad politik som tar hänsyn till klimatet och kommande generationer kräver att fler väljer att resa kollektivt och färre väljer bilen. Då måste kollektivresandet göras så attraktivt som möjligt. I dag är inte längre bilen den statushöjare den en gång var, och många arbetsplatser har flyttats från parkeringsnära adresser till mer kollektivtrafikhärlägen. Denna utveckling bör uppmuntras – inte motarbetas.

Den långsamma arbetspendlingen är också samhällsekonomiskt kostsam. Enligt myndigheten Trafikanalys uppgår kostnaden för trängsel och förse-

ningar för arbetspendlingen i Stockholmsregionen till 6,3 miljarder kronor årligen.

Om Stockholmsregionen ska kunna växa på ett hållbart sätt behövs breda överenskommelser om kollektivtrafikens utbyggnad och infrastruktur. Överbelastade transportnät och framkomlighetsproblem är resultatet av decennier av eftersatta investeringar i infrastrukturen. Även underhållet av Stockholms infrastruktur har hittills varit dåligt.

En central framtidsfråga rör tunnelbanan, som med sin enorma kapacitet i hög grad utgör basen i Stockholms kollektivtrafiksystem. I takt med att regionens befolkning växer blir dagens tunnelbanenät allt mer överbelastat och trängseln ökar. Vi anser att tunnelbanan snarast behöver byggas ut, såväl till Hagastaden/Nya Karolinska sjukhuset/Arenastaden som mot Nacka, Täby och Barkaby. Även möjligheterna till nya tvärförbindelser bör ses över, utifrån en helhetssyn av hur regionens kommunikationer ska utvecklas. En ny lila linje mellan Hagsätra och Danderyd skulle avlasta befintligt nät, ge kortare restider och stora möjligheter till ökat bostadsbyggande. För att tunnelbanan ska kunna byggas ut krävs statlig medfinansiering.

Även förbättrade kommunikationer på Södertörn måste ges stor prioritet och bidra till en bra balans mellan satsningar på objekt norr respektive söder om city. Att både Spårväg syd och Södertörnsleden skjuts på framtiden är oacceptabelt. Konkreta förslag som kan genomföras i närtid måste tas fram.

Det behövs också investeringar i Stockholmsregionens vägnät. Vi socialdemokrater står bakom beslutet att bygga Förbifart Stockholm. Den knyter samman norra och södra Stockholm och ger bättre möjligheter att skapa en gemensam arbetsmarknad för hela regionen. Förbifart Stockholm minskar trängseln i trafiken och skapar förutsättningar för regionen att växa miljömässigt klokt.

Vad som ovan anförs om behovet av investeringar i Stockholmsregions kommunikationer och infrastruktur bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

En modern arbetslinje kräver bra välfärd

En väl fungerande kunskaps- och arbetsmarknadsregion förutsätter en modern välfärd för växande storstäder. Stockholmsregionens arbetsmarknad är igång 24 timmar om dygnet, sju dagar i veckan. Om människors vilja till arbete ska kunna tillvaratas fullt ut behövs det en fungerande välfärd med anpassade öppettider och god bemanning. Den höga befolkningstillväxten innebär också att utbudet successivt måste öka.

Under det senaste året har situationen på sjukhusen i Stockholms län blivit alltmer kaotisk. Trots att flera utredningar har pekat på ett stort behov av nya vårdplatser i regionen har ingenting hänt. Redan 2007 framhöll Vårdplatsutredningen behovet av fler nya vårdplatser i Stockholms län. Det var en bild som bekräftades av Vårdplatsutredningen 2010. Men i stället för att lösa sjukvårdens långsiktiga utmaningar, så har den moderatledda landstingsmajoriteten ägnat sig åt att införa vårdval med ersättningssystem som lett till en upp-

Fel! Okänt namn på

styckad vårdkedja. Personalen får allt mindre tid för patienter och allt mer tid och resurser ägnas åt administration och byråkratisk överbyggnad. Nu ser vi resultatet i form av rekordhög beläggningsgrad och pressad personal. När vårdbehoven försummas samtidigt som Stockholms befolkning kraftigt ökar, blir situationen till slut ohållbar. Detta är ett politiskt ansvar som kräver politisk handlingskraft.

Även äldreomsorgen behöver förbättras. En rapport från fackförbundet Kommunal visar att de resurser som läggs på äldreomsorgen har minskat rejält sedan 1980 trots att de äldre blir allt fler. Samtidigt ökar anhörigomsorgen dramatiskt. Ungefär 100 000 personer har gått ner i arbetstid eller helt slutat arbeta för att vårda en anhörig. Denna utveckling är oacceptabel och strider mot en modern arbetslinje. Behovet av satsningar på äldreomsorgen förstärks av Stockholms demografiska utveckling. Fram till 2020 minskar antalet stockholmare som är 80 år och äldre, men därefter blir de fler.

En modern arbetslinje kräver också bra barnomsorg. I dag tvingas människor tacka nej till arbete på grund av det inte finns barnomsorg på de tider som arbetet kräver. Majoriteten av Stockholmskommunerna erbjuder ingen barnomsorg alls på obekväma tider. En enda förskola i Stockholms stad har öppet dygnet runt. Det är inte godtagbart. Det borde vara självklart att barn erbjuds barnomsorg i den omfattning det behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studier – så även under tidiga morgnar, kvällar, nätter, helger och sommartider. Botkyrka och Södertälje är exempel på två kommuner som sett förtjänsterna med barnomsorg på obekväma tider och i dag erbjuder dygnet runt-platser. Utökade öppettider är ett viktigt smörjmedel för näringslivet, för arbetslinjen och en viktig förutsättning för att såväl kvinnor som män ska kunna försörja sig.

Den höga befolkningstillväxten i Stockholmsregionen och en växande andel äldre innebär ett växande behov av personal inom välfärdstjänsterna. En framtidsstudie som Länsstyrelsen i Stockholms län har gjort pekar på en arbetskraftsbrist år 2020 inom vård och omsorg. Inom hälso- och sjukvård samt social omsorg väntas efterfrågan inom samtliga utbildningsgrupper öka kraftigt. Det gäller såväl gymnasieutbildade som eftergymnasialt utbildade. I Stockholms län väntas efterfrågeökningen bli drygt 22 procent, vilket kan jämföras med en motsvarande uppskattad ökning på cirka 11 procent i Skåne och Västra Götaland.

Ett annat yrkesområde där en relativt kraftig bristsituation förväntas uppstå är inom pedagogik- och lärarutbildade. Även här utmärker sig Stockholmsregionen i förhållande till landets övriga två storstadsregioner. I Stockholms län beräknas efterfrågan inom detta område öka med 25 procent fram till år 2020, medan motsvarande ökning i Skåne och Västra Götaland ligger på 12 procent.

Ett oroande exempel som länsstyrelsen tar upp är en ökande brist på förskollärare i Stockholmsregionen. Det beror både på större barngrupper och på ökade krav på adekvat utbildning. Fram till år 2020 kan gapet mellan tillgång och efterfrågan på utbildade förskolelärare uppgå till mer än 4 000 personer.

En urban tillväxtpolitik för Stockholmsregionen bör se över möjligheterna till satsningar på att öka utbudet av utbildad personal inom välfärden. Det är också viktigt att framtidens välfärdsarbetare erbjuds attraktiva arbetsvillkor.

Vad som ovan anförts i motionen om behovet av ökad tillgänglighet och kapacitet i välfärden i en växande Stockholmsregion bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Social sammanhållning och framtidstro

En väl fungerande kunskaps- och arbetsmarknadsregion förutsätter social sammanhållning. Människor som känner delaktighet och trygghet har bättre möjligheter att ta risker och utvecklas än människor som lever i utanförskap och otrygghet. Samhällsgemenskap och individuellt självförverkligande är helt enkelt en förutsättning för varandra, inte en motsättning.

I dag ser vi en växande social polarisering i Stockholmsregionen. Livschanserna är mer varierande i regionen än på många andra håll i landet. De våldsamma upploppen i Husby och andra Stockholmsförorter våren 2013 visar tydligt att den sociala sammanhållningen i Stockholmsregionen måste bli starkare.

En oroande omständighet är de växande inkomstskillnaderna i regionen. Ett etablerat mått på inkomstspridning är Ginikoefficienten, som kan variera från noll till ett. Ju större Ginikoefficienten är, desto ojämnare är inkomstfördelningen. Beräknad på nettoinkomsterna för dem som är 20 år och äldre är Ginikoefficienten 0,335 för hela riket (SCB 2009). Det högsta värdet finns i Stockholm där Ginikoefficienten är 0,406. I verkligheten är skillnaden mellan Stockholm och övriga landet ännu större, då Stockholm ingår i riksgenomsnittet och drar upp detta.

Särskilt bekymmersamt är att klyftorna i barns ekonomiska uppväxtvillkor har blivit större under de senaste åren. Enligt Rädda Barnen ökade andelen fattiga barn i Sverige från 11,5 till 13 procent mellan åren 2008 och 2009. En tydlig trend är att skillnaderna mellan rikare och fattigare stadsdelar har ökat. I stadsdelen Rinkeby i Stockholm är hela 56 procent av barnen fattiga, enligt Rädda Barnens definition.

Under de senaste åren har också antalet anmälda brott ökat kraftigt. Den grova organiserade brottsligheten har fått fäste i Sverige, framför allt i våra storstäder. Detta skapar en otrygghet bland människor, vilket hämmar en ljus framtidsutveckling för vår region.

Länge dominerade uppfattningen att ekonomiska klyftor är bra för tillväxten i den ekonomiska och politiska diskussionen. Denna uppfattning har dock allt mer börjat ifrågasättas. I dag framhåller flera internationella organisationer, däribland OECD och IMF, att sociala motsättningar kan hota stabiliteten i hela samhället. Åtskilliga internationella studier visar till exempel ett entydigt samband mellan ojämlikhet och våldskriminalitet. Den som befinner sig i långvarig arbetslöshet, fattigdom, missbruk eller segregation riskerar i större utsträckning att komma i kontakt med kriminalitet. Forskning visar också den

Fel! Okänt namn på

sociala rörligheten är större i länder med förhållandevis jämn inkomstfördelning än i länder med stora inkomstskillnader.

En central utmaning för Stockholmsregionen är att överbrygga skillnaderna i livschanser mellan utrikes födda och inrikes födda. I Stockholms län är nästan 21 procent av befolkningen född utomlands, en betydligt större andel än rikets 15 procent. Detta är en tillgång för vår region som måste tillvaratas. När människor flyttar sprids arbetskraft, kunskap och idéer, och nya möjligheter uppstår. Utrikes födda i Stockholms län är dessutom högre utbildade än genomsnittet bland utrikes födda i landet. Samtidigt tar det alldeles för lång tid för många nyanlända flyktingar och invandrade att etablera sig på Stockholmsregionens arbetsmarknad. Vi socialdemokrater anser att alla i vår region måste få möjlighet att försörja sig själva. En framgångsrik utbildnings- och jobbpolitik är grundläggande för att bryta segregationen.

Att verka för minskade sociala klyftor är en viktig del i en urban tillväxtpolitik. I grund och botten handlar frågan om alla människors rätt till utbildning och arbete.

Vad som ovan anförs om behovet av en politik som stärker den sociala sammanhållningen i Stockholmsregionen bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

Stockholm den 3 oktober 2013

Börje Vestlund (S)

Ardalan Shekarabi (S)

Björn von Sydow (S)

Ingela Nylund Watz (S)

Teres Lindberg (S)

Yilmaz Kerimo (S)

Arhe Hamednaca (S)

Christina Zedell (S)

Meeri Wasberg (S)

Tommy Waidelich (S)